

“I després, què?”

El dimarts 27 de febrer de 2018 es va realitzar a la sala d'actes de l'ETSAV un acte acadèmic de comiat a Ricard Pié, Ramon Sastre i Víctor Seguí. “No sempre passa que tres professors es jubilin, i que els tres hagin estat directors de l'Escola”, va dir l'actual director, Albert Cuchí, en la presentació. “Els són la generació que ha generat el model d'escola que som –va afegir-, i ara ens toca a nosaltres fer un relleu generacional en un moment difícil, en el que necessitem reinventar-nos aprofitant el capital d'aquesta generació pionera que ara s'ha jubilat: van viatjar, van conèixer coses noves, i les van portar aquí, obrint, entre d'altres, el camp de la sostenibilitat”. A continuació va prendre la paraula en Ricard Pié, catedràtic d'urbanisme, encarregat d'impartir la conferència “I després [de la jubilació], què?”. El primer que va fer el professor Pié va ser matisar les paraules que s'acabaven de dir: “Vam ser una generació de professors autodidactes, que ens autoformàvem, acumulant coneixement a través de les mancances del dia a dia, i això és el pitjor que li pot passar a l'estudiant”. Per això va avisar que ell no diria res sobre el què s'havia de fer a l'Escola, “això ho heu d'acabar trobant vosaltres” - va afirmar -, i va basar la seva conferència en explicar el que estava fent ara, en la seva jubilació, com a director de l'Institut Habitat, Turisme i Territori (HTT), un centre d'investigació de titularitat mixta entre la UPC i la Universidad de Málaga (UMA).

Així, el públic present a l'acte va conèixer que ell va fundar l'escola d'arquitectura d'aquesta universitat andalusa l'any 2005. Segons va explicar, acabava de ser director de l'ETSAV, i va rebre la proposta de dirigir-la seguint els tres mateixos criteris que havia aplicat a Sant Cugat del Vallès: Projecte docent propi -ja que crear una escola nova, quan ja n'hi havia d'altres, només es justificava per un model pedagògic diferent-, compromís social amb l'entorn, i fer recerca sobre un camp únic i original, en el cas de Màlaga, l'arquitectura del turisme.

Segons el catedràtic, “el turisme també és una qüestió d'arquitectura, i en aquell moment ningú ho estava abordant, i això que allà mateix hi tenien el més gran laboratori de turisme de sol i platja!”. Pié va notar de seguida que, pels seus col·legues, fer arquitectura per a turistes era viscut com una activitat marginal, i va afirmar que no s'havia de tenir vergonya intel·lectual d'afrontar certs temes quan estan demanant que algú se n'ocupi. De fet, un dels seus escrits més populars, i que més citacions ha rebut, parla d'això i es titula “[L'arquitectura vergonyant](http://cataleg.upc.edu/record=b1229484~S1*cat)”. [http://cataleg.upc.edu/record=b1229484~S1*cat]

I és que amb la crisi del petroli de l'any 1973 el turisme no va caure, a diferència d'altres fonaments de l'economia capitalista. La jornada de vuit hores, el descans setmanal, i les vacances pagades a partir del 1960, van ser claus pel desenvolupament d'aquest sector que llavors tenia una única funció: recuperar psíquicament i físicament la classe treballadora després de tot l'esforç fet al llarg de l'any. Sistematitzar aquest fenomen, des

de l'aproximació física i espacial de l'arquitectura i l'urbanisme, era una cosa que calia fer per descobrir i entendre els rols dels agents implicats, els models, i els mecanismes que acaben transformant el territori. Així, per exemple, si el primer turisme era "anti-ciutat", avui estem veient com la ciutat post-industrial s'està convertint també en turística per l'oci que proposa. Això plantejarà nous interrogants, ja que la ciutat contemporània també es trobarà amb els problemes de les ciutats turístiques monumentals. "La ciutat sempre ha estat conflicte", va reblar el professor mentre projectava, a la pantalla de l'auditori, un interessant mapa topogràfic que mostrava per colors els llocs on la gent s'havia fet més fotografies amb el mòbil, o una altra on es veia que el major estoc de vivenda buida que tenen les entitats financeres es troba al delta de l'Ebre, on no fan cap falta. Això darrer va servir per reclamar que, de l'"arquitectura de l'habitatge", calia passar a la "política de l'habitatge", i va esmentar que investigacions sobre aquests, i d'altres temes, es presenten en el congrés internacional que organitza l'Institut Hàbitat, Turisme i Territori, i que es titula "Transversal tourism and landscape".

Per tot això, Ricard Pié va manifestar que no es vol admetre el problema de que la força del turisme degrada el territori, i també les condicions de vida dels treballadors que s'hi dediquen. "Les grans empreses, com que es mouen en un tauler d'escacs mundial, no ens fan cas, però les mitjanes, com que no se'n poden anar del territori, sí que són més sensibles als nostres missatges de moderació, conservació i preservació", va raonar. Malgrat tot, també hi va haver autocrítica cap a la professió: "El 80% dels habitatges del món són il·legals ("slums"), en canvi, com que el sector turístic vol ser legal, demana sempre l'aval de l'arquitecte, amb el que hem de concloure que ho hem fet molt malament". I va afegir: "Per fer un símil, al turisme li passa com a la ciutat industrial del segle XIX, que era un desastre fins que no es va dir "prou" i es van començar a fer profundes reformes urbanes".

Acabada la conferència el director Albert Cuchí va reprendre la paraula per deixar anar una pregunta a l'audiència: "Els professors que ensenyem a l'Escola estem formant arquitectes per entomar aquests reptes?". Amb aquest final en punxa l'acte va prosseguir amb el lliurament, a cada un dels tres professors homenatjats, d'una reproducció de la primera pedra de l'edifici de l'Escola.

Podeu escoltar l'enregistrament vídeo de la conferència a:

<https://upcommons.upc.edu/handle/2117/115209>

Per saber més coses sobre turisme i arquitectura consulteu els llibres que trobareu a la xarxa de Biblioteques UPC: <http://bit.ly/2FzWOsw>

Per conèixer millor la feina de l'Institut interuniversitari que dirigeix en Ricard Pié consulteu la pàgina web: <https://www.uma.es/iHTT/>